

Domov>Družinske zadeve in dedovanje>Starševska odgovornost – pravica do varstva in vzgoje otroka ter stikov

Izvirna jezikovna različica te strani [SK](#) je bila pred kratkim spremenjena. To jezikovno različico trenutno prevajajo naši prevajalci.

angleščina

Opozarjamo, da so že na voljo naslednje jezikovne različice.

Swipe to change

Starševska odgovornost – pravica do varstva in vzgoje otroka ter stikov

Slovaška

1 Kaj dejansko pomeni pravni izraz „starševska odgovornost“? Kakšne so pravice in obveznosti nosilca starševske odgovornosti?

V skladu s slovaškim družinskim zakonom (zakon št. 36/2005 o družini in spremembi nekaterih zakonov) in sodno prakso starševska odgovornost (tj. starševske pravice in obveznosti – varstvo in vzgoja) vključuje zlasti skrb za otroka, preživnino, zastopanje in upravljanje otrokovega premoženja.

2 Kdo je ponavadi nosilec starševske odgovornosti do otroka?

Starševske pravice in obveznosti v zvezi z otrokom izvajata oba starša skupaj, ne glede na to, ali je bil otrok rojen v zakonski zvezi ali zunaj nje in ali živita skupaj ali ne (sta poročena, sta se razšla ali sta razvezana).

Sodišče lahko v resnih okoliščinah staršu odvzame starševske pravice in obveznosti (ali jih omeji), kot je določeno v členu 38(4) družinskega zakona.

Sodišče lahko mladoletnemu staršu, starejšemu od 16 let, prizna starševske pravice in obveznosti v zvezi z osebno skrbjo za mladoletnega otroka, pod pogoj iz člena 29 družinskega zakona.

3 Ali je mogoče za izvrševanje starševske odgovornosti določiti drugo osebo, če starši tega nočejo ali ne želijo?

Da. Če sta oba starša mladoletnega otroka poslovno nesposobna, če so jima bile odvzete starševske pravice in obveznosti ali če sta mrtva, mora sodišče imenovati skrbnika, ki osebno vzgaja mladoletnega otroka, ga zastopa in upravlja njegovo premoženje.

4 Kako se ureja vprašanje starševske odgovornosti, če se starša razvezeta ali razideta?

Sodišče mora sprejeti odločitev glede dodelitve in izvajanja starševskih pravic in obveznosti (tudi če oba starša še naprej skupaj izvajata starševske pravice in obveznosti) ali odobri dogovor med staršema.

V skladu s členom 36(1) družinskega zakona se lahko starša mladoletnega otroka, ki živita ločeno, kadar koli dogovorita glede izvajanja starševskih pravic in obveznosti. Če se starša ne dogovorita, lahko sodišče odloči glede izvajanja njunih pravic in obveznosti, tudi če v zvezi s tem ni bil vložen noben zahtevek; sodišče mora zlasti odločiti, kateremu staršu bosta dodeljena varstvo in vzgoja (*osebna starostljivost* – osebna skrb) za mladoletnega otroka. Določbe členov 24, 25 in 26 se uporabljajo *mutatis mutandis*.

5 Katere formalnosti morata starša spoštovati pri sklenitvi sporazuma o starševski odgovornosti, da je ta sporazum pravno zavezujoč?

Dogovor med staršema glede starševskih pravic in obveznosti mora odobriti sodišče.

6 Katera alternativna sredstva so za reševanje spora zunaj sodišča na voljo staršem, kadar se ti ne morejo sporazumeti o starševski odgovornosti?

Izvensodno reševanje sporov je mogoče z mediacijo v skladu z zakonom št. 420/2004 o mediaciji. Ta zakon se uporablja tudi v primeru sporov, ki izhajajo iz razmerij, ki jih ureja družinsko pravo. Mediacija je izvensodni postopek, pri katerem zadevne strani ob pomoči mediatorja rešujejo spore, ki izhajajo iz njihovega pogodbenega ali drugega pravnega razmerja. Vsak dogovor, sklenjen v okviru mediacije, mora biti v pisni obliki in je zavezujoč za vse stranke v postopku.

7 O katerih vprašanjih v zvezi z otrokom lahko odloča sodnik, če starša zadevo predložita sodišču?

Sodišče lahko načeloma sprejme kakršno koli odločitev, ne more pa dodeliti izključnega varstva in vzgoje (osebne skrbi) enemu od staršev. Izključno varstvo in vzgoja otroka sta mogoča le, če so enemu staršu odvzete starševske pravice in obveznosti. V praksi pa sodišče odloči, kateri od staršev bo osebno skrbel za otroka, kdo ga bo zastopal in kdo upravljal njegovo premoženje. Sodišče tudi odloči, kako starš, ki mu nista bila dodeljena varstvo in vzgoja otroka, prispeva k preživljanju otroka, ali odobri dogovor med staršema glede plačevanja preživnine.

8 Če sodišče odloči, da ima eden od staršev izključno pravico do varstva in vzgoje otroka, ali to pomeni, da odloča o vsem v zvezi z otrokom brez predhodnega posvetovanja z drugim od staršev?

Izraz „starševska odgovornost“ v okviru slovaškega družinskega prava nima ustreznega prevoda. Slovaško družinsko pravo priznava izraz „starševske pravice in obveznosti“, ki jih vedno skupaj izvajata oba starša (torej „izključno varstvo in vzgoja“ nista mogoča, razen če je drugi starš umrl, če ni poslovno sposoben ali če so mu bile odvzete starševske pravice in obveznosti). Razlikovati je treba med temi primeri in oddajo otroka v „osebno skrb“. Če je otrok oddan v osebno skrb enega od staršev, lahko ta starš sprejema odločitve o vseh običajnih vprašanjih v zvezi z otrokovim vsakdanjim življenjem, pri čemer soglasje drugega starša ni potrebno, vendar je pri vseh pomembnih vprašanjih v zvezi z izvajanjem starševskih pravic in obveznosti (upravljanje otrokovega premoženja, selitev otroka v tujino, državljanstvo, soglašanje z zdravstvenim varstvom, usposabljanje za izbrani poklic) potrebno soglasje drugega starša. Če se starša ne moreta sporazumno odločiti, odločitev sprejme sodišče na zahtevo enega od staršev.

9 Če sodišče odloči, da imata starša skupno pravico do varstva in vzgoje otroka, kaj to pomeni v praksi?

Sodišče lahko obema staršema dodeli izmenično osebno skrb (tj. skupno varstvo in vzgojo), če sta oba zmožna vzgajati otroka in ju zanima osebna skrb za otroka ter če je ta ureditev v otrokovem interesu, da se bolje poskrbi za njegove potrebe. Če se z deljeno osebno skrbjo za otroka strinja vsaj eden od staršev, mora sodišče ugotoviti, ali je skupna osebna skrb v otrokovem interesu.

Glej vse predhodne odgovore, zlasti odgovor na vprašanje 8.

10 Pri katerem sodišču ali organu je treba vložiti vlogo v zvezi s starševsko odgovornostjo? Katere formalnosti je treba upoštevati in katere dokumente je treba priložiti k vlogi?

Okrožno sodišče, v okrožju katerega prebiva mladoletni otrok, je pristojno sodišče za vložitev pritožbe glede starševskih pravic in obveznosti. Sodišče lahko ta postopek sproži na lastno pobudo, zato ni treba upoštevati nobenih formalnosti in priložiti nobenih dokumentov. Predložitev dokumentov je odvisna od vsebine pritožbe; običajno je potreben otrokov rojstni list.

11 Kateri postopek se pri tem uporablja? Ali je na voljo skrajšani postopek?

Uporablja se poenostavljen in manj formalen postopek. Izda se lahko začasna odredba, ki se izvrši v obliki nujnega postopka.

12 Ali je mogoče dobiti pravno pomoč za kritje stroškov postopka?

Vsi postopki za ureditev starševskih pravic in obveznosti so oproščeni plačila sodnih taks. Slovaški sistem pravne pomoči je trenutno omejen na oprostitev plačila sodnih taks in brezplačno zagotovitev zastopnika. Zaradi nepravdnega značaja postopkov v zvezi s starševskimi pravicami in obveznostmi se zelo malo ljudi odloči, da jih bo zastopal odvetnik. Vendar če oseba izpolnjuje pravne pogoje za oprostitev plačila sodnih taks, lahko sodišče po lastni presoji brezplačno zagotovi zastopnika, vključno z odvetnikom, če meni, da je zastopanje nujno za zaščito interesov stranke.

Sodišče vse stranke, ki zahtevajo dodelitev odvetnika in izpolnjujejo pogoje za oprostitev plačila sodnih taks, napoti na center za pravno pomoč. Sodišče svetuje strankam glede te možnosti. Stranki lahko odobri popolno ali delno oprostitev plačila sodnih taks, če to upravičujejo okoliščine stranke in če to ne pomeni samovoljnega ali očitno neuspešnega ravnanja ali oviranja pravosodja. Če sodišče ne določi drugače, oprostitev velja za celoten postopek in ima retroaktivni učinek. Vse takse, plačane pred izdajo odločbe o oprostitvi plačila, pa se ne povrnejo.

Center za pravno pomoč zagotavlja sistem pravne pomoči in varnosti za fizične osebe, ki zaradi ekonomskih okoliščin ne morejo uporabljati storitev pravnih služb, da bi izvajale in zaščitile svoje pravice. Obseg zagotovljene pravne pomoči določa zakon št. 327/2005 o zagotavljanju pravne pomoči osebam v neugodnih ekonomskih okoliščinah.

13 Ali je mogoče vložiti pritožbo zoper odločbo o starševski odgovornosti?

Da, zoper odločbo o starševskih pravicah in obveznostih je mogoče vložiti pravno sredstvo.

14 V nekaterih primerih je morda treba pri sodišču ali drugem organu vložiti zahtevek za izvršitev odločbe o starševski odgovornosti. Kateri postopek se pri tem uporablja?

Vloga za izvršitev odločbe se vložijo pri splošnem sodišču otroka. Postopek, ki se uporablja za izvršitev odločbe, ureja zakon št. 99/1963 – zakonik o civilnem postopku.

Uporabljajo se običajni izvršilni postopki (sodna izvršba), razen v zvezi z izvrševanjem odločb o osebni skrbi (če se otrok vrne staršu, ki ima v skladu z odločbo pravico do osebne skrbi). V takih primerih je postopek strožji (denarne kazni in morebitno posredovanje policije ali drugih pristojnih izvršilnih organov).

15 Kaj je treba storiti, da se odločba o starševski odgovornosti, ki jo izda sodišče v drugi državi članici, prizna in izvrši v tej državi članici?

Sodne odločbe o starševskih pravicah in obveznostih, ki jih je izdalo sodišče v drugi državi članici, se v Slovaški republiki priznajo in izvršijo brez posebnih postopkov, in sicer v skladu z Uredbo Sveta (ES) št. 2201/2003 z dne 27. novembra 2003 o pristojnosti in priznavanju ter izvrševanju sodnih odločb v zakonskih sporih in sporih v zvezi s starševsko odgovornostjo (člen 21(1)), tj. ne da bi bilo treba odločbo razglasiti za izvršljivo.

Vendar lahko zainteresirana stranka vložijo zahtevek, da se odločba o starševskih pravicah in obveznostih, izdana v drugi državi članici, razglasi za izvršljivo, pri čemer se v tem primeru uporabi postopek iz oddelka 2 poglavja III navedene uredbe.

Zahtevki se vložijo pri okrožnem sodišču, v okrožju katerega prebiva otrok, če pa otrok nima stalnega prebivališča, pri sodišču, v okrožju katerega otrok trenutno živi; če takega sodišča ni, je pristojno okrožno sodišče Bratislava I.

Vlogi za priznanje odločbe ali razglasitev izvršljivosti odločbe je treba priložiti kopijo odločbe o starševskih pravicah in obveznostih, ki izpolnjuje zahteve glede dokaza verodostojnosti, in dokument, ki potrjuje odločbo in ga na zahtevo zainteresirane osebe izda zadevno sodišče izvora, tj. sodišče, ki je izdalo odločbo o starševskih pravicah in obveznostih.

16 Na katero Sodišče v tej državi članici je treba vložiti zahtevek za izpodbijanje priznanja odločbe o starševski odgovornosti, ki jo je izdalo sodišče v drugi državi članici? Kateri postopek se uporablja v teh primerih?

Pravna sredstva se vedno vložijo pri okrožnem sodišču, ki je izdalo prvotno odločbo, vendar o njih odloča regionalno sodišče. Pravna sredstva zoper priznavanje odločb o starševskih pravicah in obveznostih se proučijo in obravnavajo v skladu z zakonikom o civilnem postopku.

17 Katero pravo se uporablja v postopku o starševski odgovornosti, če otrok ali stranki ne prebivata v tej državi članici ali imata različno državljanstvo?

Slovaška sodišča v postopkih o starševskih pravicah in obveznostih odločajo le, če otrok običajno prebiva v Slovaški republiki. Če otrok ne živi v Slovaški republiki, vendar ima tam običajno prebivališče, ali če starša ne živita v Slovaški republiki ali sta državljanja različnih držav, se določbe slovaškega prava uporabljajo v skladu s Haaško konvencijo o pristojnosti, pravu, ki se uporablja, priznavanju, uveljavljanju in sodelovanju glede starševske odgovornosti in ukrepov za varstvo otrok (ref. št. 344/2002) (poglavje III Konvencije).

Zakon št. 97/1963 o mednarodnem zasebnem in procesnem pravu določa, da razmerja med starši in otroki, vključno z začetkom ali prenehanjem izvajanja starševskih pravic in obveznosti, ureja pravo države otrokovega običajnega prebivališča. V izjemnih primerih lahko sodišče upošteva pravo druge države, če obstaja pomembna povezava z obravnavano zadevo in če je to nujno za zaščito otroka ali njegovega premoženja. Starševske pravice in obveznosti, ki izhajajo iz države otrokovega prvotnega običajnega prebivališča, ostanejo veljavne, tudi če se otrokovo običajno prebivališče spremeni. Če kateri od staršev nima nobenih starševskih pravic in obveznosti, priznanih v okviru slovaškega prava, te pravice in obveznosti pridobi, ko ima otrok običajno prebivališče v Slovaški republiki. Izvajanje starševskih pravic in obveznosti ureja pravo države otrokovega običajnega prebivališča.

Določbe zakona o mednarodnem zasebnem in procesnem pravu se uporabljajo le, če ni bil sklenjen mednarodni sporazum ali če obstoječi mednarodni sporazum ne vključuje meril o koliziji zakonov za določitev prava, ki se uporablja.

Slovaško republiko poleg Haaške konvencije iz leta 1996 zavezujejo številni dvostranski sporazumi z določbami o pravu, ki se uporablja, pri čemer imajo te določbe v postopkih o starševskih pravicah in obveznostih prednost pred določbami zakona o mednarodnem zasebnem in procesnem pravu. Zadevni sporazumi so:

Bolgarija: Sporazum med Češkoslovaško socialistično republiko in Ljudsko republiko Bolgarijo o pravni pomoči ter ureditvi pravnih razmerij v civilnih, družinskih in kazenskih zadevah (Sofija, 25. november 1976, zakon št. 3/1978)

Hrvaška, Slovenija: Sporazum med Češkoslovaško socialistično republiko in Socialistično federativno republiko Jugoslavijo o ureditvi pravnih razmerij v civilnih, družinskih in kazenskih zadevah (Beograd, 20. januar 1964, zakon št. 207/1964)

Madžarska: Sporazum med Češkoslovaško socialistično republiko in Ljudsko republiko Madžarsko o pravni pomoči ter ureditvi pravnih razmerij v civilnih, družinskih in kazenskih zadevah (Bratislava, 28. marec 1989, ref. št. 63/1990)

Poljska: Sporazum med Češkoslovaško socialistično republiko in Ljudsko republiko Poljsko o pravni pomoči ter ureditvi pravnih razmerij v civilnih, družinskih, delovnih in kazenskih zadevah (Varšava, 21. december 1987, zakon št. 42/1989)

Romunija: Sporazum med Češkoslovaško socialistično republiko in Ljudsko republiko Romunijo o pravni pomoči ter ureditvi pravnih razmerij v civilnih, družinskih in kazenskih zadevah (Praga, 25. oktober 1958, zakon št. 31/1959)

Zadnja posodobitev: 14/01/2019

Strani v jezikih držav članic pripravljajo posamezne kontaktne točke pri Evropski pravosodni mreži, njihov prevod pa zagotavlja prevajalska služba Evropske komisije. Prevodi zato morda še ne vsebujejo kasnejših sprememb izvirnika, ki so jih vnesli nacionalni organi. Evropska pravosodna mreža v civilnih in gospodarskih zadevah ter Evropska komisija ne prevzemata nobene odgovornosti v zvezi z informacijami in podatki v tem dokumentu. Za pravila o avtorskih pravicah države članice, ki je odgovorna za to stran, glejte pravno obvestilo.